नुकूलजनोपहितं हितमन्नमश्नीयात् AṣṭāSaṁ. i. 65.11 (1.10); अक्षुधितस्यापि धनाभावात् 'अवसादः' ManuBh. i. 344.23 (on 4.33); अक्षुधितेनामृतमप्युपभुक्तं च भवति विषम् NītiVā. 25.30.

अक्षुध्य (a-kṣudhyá) *adj.* [Debru. p. 791] not hungry, hungerless अक्षुध्या अतृष्या स्त गृहा मास्मद्बिभीतन AV. vii. 60(62).4; vii. 60(62).6.

अक्षुध्यत् (á-kṣudhyat) *adj.* not being hungry स एनं तृप्तोऽक्षुध्यन्नशोचन्नमुष्मिंल्लोक उपतिष्ठते TaiS. V. iv. 4.1; MaiS. i. 6.3; KāṭhS. 21.7; योऽक्षुध्यंल्लोभावेन कुर्यादाकण्ठभोजनम् । सुप्तान् व्यालानिव व्याधीन्सोऽनर्थाय प्रबोधयेत् YaśasCam. i. 509.11.

अक्षुपूर्व (akṣu-pūrva) *adj.* (a word) in which something precedes the part *akṣu* (like तरक्षु etc.) स्त्रीविषयवर्णाक्षुपूर्वाणाम् PhiṭSū. 43; स्त्रीविषयवर्णानामक्षुपूर्वाणाम् Prasā. ii. 751.10.

अक्षुब्ध (a-kṣubdha) *adj.* [*f.* -ā] 1 undisturbed, unagitated, unruffled, not confused (i. e. calm, quiet etc. said of both animate and inanimate objects) साधकः···। अनिच्छन्नव्ययोऽक्षुब्धः स्वेच्छया क्षोभमेति च JayāS. 20.224; PāraS. 15.451; अक्षुब्धस्याम्भसो यद्वद्बुद्बुदाः संभवन्ति हि PauṣkS. 10.8; न क्षुब्धो न च वाक्षुब्धो भाति पूर्ण इवार्णवः YogVā. ii. 14.34; v. 5.48; (दृष्टिः) अक्षुब्धा स्यादचकिता वीरा युद्धप्रहर्षिणी BhāvPra.(S'ā.) 125.17(5); साधक ईषदप्यक्षुब्धो यदि SetuBa. 107.15; 2 without agitation (i. e. without phenomenal world) संक्षुब्धमक्षुब्धमिति द्विरूपं संवित्स्वरूपं प्रवदन्ति सन्तः YogVā. vi(2). 34.48.

अक्षुब्धचित्त (akṣubdha-citta) *adj.* [*f.* -ā] with an unaffected or unruffled mind द्वैतवर्जितचिन्मात्रे पदे···। अक्षुब्धचित्तविश्रान्तः स जीवन्मुक्त उच्यते SarvaVeSāSaṁ. 973; अनया···। स्नातं त्वनुदिते सूर्ये शीतादक्षुब्धचित्तया SkandP. iv. 47.54.

अक्षुब्धचेतस् (akṣubdha-cetas) *adj.* having unagitated or unruffled mind (सः) यावन्निर्भीकमक्षुब्धचेतास्तदूरीग्रहीतुं प्रवृत्तः ViviTīKa. 98.18.

अक्षुब्धत्व (akṣubdha-tva) *n.* unperturbedness, unagitatedness, profundity स च··· । अक्षुब्धत्वेऽर्णवसमः MahāBhā. i. 62.13 (JñānDī. गम्भीरता)

अक्षुब्धपक्षतति (akṣubdha-pakṣatati) *adj.* with unfluttering wings अक्षुब्धपक्षततिभिर्विहङ्गैः··· । रामस्य···गिरः श्रुताः YogVā. i. 32.9.

अक्षुब्धम् (a-kṣubdham) *adv.* clearly (i. e. without any doubt) मित्र मित्रस्त्रिनेत्रस्य दिश्युद्गमं याति यत्र त्रिनेत्रर्क्षमध्यस्थितः । तत्र मे तान्त्रिकाक्षुब्धमक्षप्रभां क्षिप्रमाचक्ष्व दक्षोऽसि गोले यदि Golā. 260.2 (31.29)

अक्षुब्धमहाब्धि (akṣubdha-mahābdhi) *m.* the unagitated (i. e. calm) great sea or ocean तिष्ठाक्षुब्धमहाब्धिवत् YogVā. v. 17.9.

अक्षुब्धमहाब्धिवत् (akṣubdhamahābdhi-vat) *adv.* like the unagitated ocean आत्मैकत्वं विदित्वा त्वं तिष्ठाक्षुब्धमहाब्धिवत् MahāU. 4.11; 6.53.

अक्षुब्धरूपिन् (akṣubdha-rūpin) *adj.* of changeless form नानारम्भविभासं च साम्येनाक्षुब्धरूपिणः । बीजस्यान्तस्तरुरिव ब्रह्मणोऽन्तः स्थितं जगत् YogVā. iii. 81.86.

अक्षुभित (a-kṣubhita) *adj.* [*f.* -ā] A unaffected, undisturbed देशयतिस्ताभिर्विविधप्रकृतिभिराकृतिभिस्तदास्वनितमक्षुभितमवगम्य YaśasCam. ii. 301.19; B unfrightened अम्भोधरध्वनिभिरक्षुभितासि तन्वि RasMañ. 76 (comm. साध्वसं न प्रापिता)

अक्षुभितात्मतत्त्व (akṣubhitātmatattva) *n.* the self-principle which never changes (जीवः) अक्षुभितात्मतत्त्वविपरीतेन क्षोभेण···विपर्ययं गच्छति TātpaVṛ. 105.18 (on 1.83)

अक्षुभितात्मता (akṣubhitātma-tā) *f.* undisturbed or unruffled nature क्षोभहेतावपि प्राप्ते क्षान्तिरक्षुभितात्मता BhaktiRaSi. i. 3.14.

अक्षुभितेन्द्रिय (akṣubhitendriya) *n.* undisturbed sense-organ ता योषितः···ददृशुस्तत्र तं मुनिवरं···ध्यानाभियोगादुदारविषयसंनिकर्षेऽप्यक्षुभितेन्द्रियनैभृत्यशोभम् JātaMā. 184.3.

अक्षुभ्नन्मनस् (akṣubhnan-manas) *adj.* whose mind is undisturbed, fearless तस्य नरीनृत्यमानखड्गस्याक्षुभ्नन्मनसः किमन्यदागः DvyāśraKā. 4.32.

अक्षुभ्यत् (a-kṣubhyat) *adj.* not being disturbed तथाप्यक्षुभ्यति श्रेष्ठिपुंगवे नृपवल्लभा ।···पूरकर्तुं समारेभे महारवैः MalliC. 7.330; तादृशि वचनान्यर्थद्वारा सेवमानस्य मनागप्यक्षुभ्यतः परिणामे···सुखं भवति RasGaṅ. 226.15.

अक्षुमा (akṣumā) *f.* [w. r. for क्षुमा] YaśasCam. i. 592.25 comm. [nt.]

अक्षू (akṣū) the root *akṣ*- अक्षू व्याप्तौ संघाते च Pradī. vi. 253 (on vii. 4.60)

अक्षूक (akṣūka) *m.* name of a plant अक्षीकश्चाक्षु (v. l. क्षू)कोच्चुकः ParyāMu. 15.34.

अक्षूण (a-kṣūṇa) *adj.* [*f.* -ā] 1 faultless, not defective, perfect यस्यां मणिमयी भूमिः तारकाप्रतिबिम्बितैः । दधे कुमुद्वतीलक्ष्मीमक्षूणां क्षणदामुखे MahāP. 14.57; 27.46; क्षोदक्षममक्षूणं सुमतिर्वाक्यं प्रयुञ्जीत Kāvyālaṅ.(Ru.) 2.8; वक्ष्यामहे भेषजलक्षणार्थम् । सुक्षेत्रमक्षूणगुणप्रशस्तम् KalyāKā. 3.28; 6.20; विगलिताग्रहे चात्मग्रहे निराश्रवचित्तोत्पत्तिलक्षणो निरोधापरनामपक्षो मोक्षः स्वलक्षणेऽक्षिणामक्षूणः YaśasCam. ii. 252.6; ii. 294.22; ii. 350.26; अक्षूणमतिमन्दरमथितविद्यासागरसमासादिततत्त्वावबोधसुधारसैः···सद्भिरारोपितगरिमा ··· हेमाङ्गदनामा जनपदः GadyCin. 3.11; 134.20; श्रीमुकुरविडूरसारवसुधारत्नं सनाथो गुणेनाक्षूणेन EI. iii. 195.152; 2 not absent, present, unopposed वैशद्यम्···यदि स्वविषयग्रहणम्; तत् परोक्षेऽप्यक्षूणम् PramāMī. i. 1.14 कतासि क्षान्तिमक्षूणाम् MalliC. 2.608; क्षणावताराद‌क्षूणं मङ्क्षु काङ्क्षामि वर्त्म यत् S'āliC. 4.87; विदधेकिमपि क्षूणमक्षूणं तदहं पुमान् PrabhāC. 48.20.

अक्षूणकान्तिक (akṣūṇakānti-ka) *adj.* of faultless (i. e. perfect) beauty मुखमस्य···। शशाङ्कमण्डलस्याधाह्लक्ष्मीमक्षूणकान्तिकम् MahāP. 15.178.

अक्षूणहेतु (akṣūṇa-hetu) *m.* the reason of not being deficient or being perfect राशीकृताः पुष्पपरागपुञ्जाः पदे पदे दक्षिणमारुतेन । मत्तस्य चैत्रद्विरदस्य कर्तुमक्षूणहेतोरिव पांसुतल्पान् VikraDeC. 7.40.

अक्षेत्र (a-kṣetra) *n.* 1 uncultivable land, barren soil or barren land अक्षेत्रे बीजमुत्सृष्टमन्तरैव विनश्यति ManuSm. 10.71; अक्षेत्रे ऊषरे उत्सृष्टमुप्तमपि बीजमन्तरैवादत्वैव फलं नश्यति ManuBh. ii. 350.24 (on 10.71); न संप्राप्तो वृद्धिं यदि स भृशमक्षेत्रपतितः किमिक्षोर्दोषोऽयम् BhallaS'. 56 = SūktiRa. 32.63; इक्षोरक्षेत्रमूषरम् Kāvyānu.(He.) (comm.) 309.20; 2 a wrong context किमत्राक्षेत्रे क्लेशेन Kāśi. i. 60.24 (on 2.4); 3 other than the *kṣetra* (i. e. a cultivable land) काण्डादक्षेत्रे CāndraVyā. ii. 3.25; S'ākaṭāVyā. i. 3.38; काण्डात्प्रमाणादक्षेत्रे SiddhaHe. ii. 4.24; MugdhaBo. 6.55 (60.13); 4 not a proper geometrical figure धृष्टोद्दिष्टमृजुभुजं क्षेत्रं यत्रैकबाहुतः स्वल्पा । तदितरभुजयुतिरथवा तुल्या ज्ञेयं तदक्षेत्रम् Līlā. 161; 5 (fig.) a bad pupil, unworthy recipient or receptacle [Apte]

अक्षेत्र (á-kṣetra) *adj.* 1 destitute of cultivable land तद्धाक्षेत्रतरमिवास S'atBr. I. iv. 1.15; 2 (the soul) which has no body अक्षेत्रं क्षेत्रमात्मानमसङ्गं सङ्गमात्मनः ।···अबुद्धत्वाद्धि मन्यते BrahmP. 241.51.

अक्षेत्रजत्व (akṣetraja-tva) *n.* the nature of being other than the one born of one's own lawfully wedded wife (through *niyoga*) अनियुक्तापुत्रस्याक्षेत्रजत्वात् ManvaMu. 394.11 (on 9.162); नियोगाभावेन तस्याक्षेत्रजत्वात् BālamBha. iii. 40.1 (on 3.16)

अक्षेत्रज्ञ (á-kṣetrajña) *adj.* A who is ignorant of (the way or route and other details of) land or region यथाक्षेत्रज्ञोऽन्येन पथा नयेत् S'atBr. XIII. ii. 3.2; B who is ignorant of the spot हिरण्यनिधिं निहितमक्षेत्रज्ञाः···न विन्देयुः ChāndoU. viii. 3.2.

अक्षेत्रज्ञ (a-kṣetrajña) *m.* that which is other than the individual soul (i. e. the Supreme Self) KāśiVṛ. on P. v. 1.124; GaṇPā. 167.15; JaineVyā. iii. 4.114 (235.13); अक्षेत्रज्ञस्य भावः कर्म वा आक्षेत्रज्ञ्यम् GaṇRa. 7.404(427); Prasā. i. 861.8; अथ क्षेत्रज्ञभिन्नोऽक्षेत्रज्ञ उच्यते KośaKaTa. 1.36.

अक्षेत्रतर (ákṣetra-tara) *adj.* having mostly uncultivable land तद्धाक्षेत्रतरमिवास S'atBr. I. iv. 1.15.

अक्षेत्रपतित (akṣetra-patita) *adj.* fallen in (i. e. sown in) a barren land न संप्राप्तो वृद्धिं यदि स भृशमक्षेत्रपतितः किमिक्षोर्दोषोऽसौ न पुनरगुणाया मरुभुवः Dhvanyā. 145.4 (on 1.14) = BhallaS'. 56 = SūktiMu. 35.5 = S'ārṅgaPa. 1052 = Subhāṣi. 947.

अक्षेत्रमहिमज्ञ (a-kṣetramahimajña) *adj.* who does not know the greatness of the holy place अक्षेत्रमहिमज्ञोऽपि श्रद्धाहीनोऽपि कालतः । काशीप्रवेशादनघोऽमृतत्वं लभते मृतः SkandP. iv. 26.135.

अक्षेत्रलक्षण (akṣetra-lakṣaṇa) *n.* the definition of a non-geometrical figure अथ अक्षेत्रलक्षणे सूत्रम् Līlā. 160(10)

अक्षेत्रवत् (a-kṣetrava(n)t) *adj.* [*f.* -ī] having no cultivated land or fields भूयिष्ठं कपिलानि गोकुलधनान्यक्षेत्रवत्यो दिशः निःसंदिग्धमिदं तपोवनम् SvapnVā. 1.12.

अक्षेत्रविद् (á-kṣetravid) *adj.* who does not know the place, who does not know the way अक्षेत्रविद्यथा मुग्धः ṚV. v. 40.5; x. 32.7 [destitute of spiritual knowledge, not knowing the true nature of the *kṣetra* or body, Apte, MW]

अक्षेत्रसमुद्भव (akṣetra-samudbhava) *adj.* [*f.* -ā] born in a bad (i. e. improper) region याश्चाक्षेत्रसमुद्भवा विषयुता याश्चातिदुर्ग्राहिकास्ताः सर्वाश्च जलायुका न च भिषक् संपोषयेत्पोषणैः KalyāKā. 21.51.